

Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie stanowi zbiór tekstów poświęconych zagadnieniom intertemporalnym w polskim prawie karnym procesowym.

Problematyka intertemporalna nie była wcześniej w szerszym zakresie przedmiotem studiów i analiz w piśmiennictwie karnoprosesowym. Rozpoczęte przeze mnie w 2013 r., na potrzeby grantu badawczego, badania zaowocowały wieloma publikacjami poświęconymi zagadnieniu intertemporalnemu na gruncie procesualistyki karnej. Miały one również związek z intensywnymi pracami Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, która przygotowywała w tym czasie zmiany w prawie karnym procesowym. Prace te znalazły swoje zakończenie w ustawie nowelizującej prawo karne procesowe z 27.9.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1247 ze zm.), a kolejno w ustawie z 20.2.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 396), wchodzących w życie zasadniczo w dniu 1.7.2015 r. Stąd w poszczególnych tekstach, stanowiących niniejszy zbiór, znaleźć można liczne odniesienia do istoty tych nowelizacji i zamieszczonych w nich przepisów, zawierających reguły intertemporalne. Prace nad tzw. renowelizacją prawa karnego procesowego podjęte przez ustawodawcę z początkiem 2016 r. zaowocowały kolejnymi zmianami przepisów i nowymi propozycjami w zakresie rozwiązywania problemów intertemporalnych. Stąd w opracowaniu znalazły się jeszcze nieopublikowane teksty, omawiające zagadnienia przepisów przejściowych (w tym intertemporalnych), zawartych w nowelizacji KPK z 11.3.2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 437) i w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw (Druk sejmowy Nr 451 i kolejno po uchaleniu tej ustawy w dniu 10.7.2016 r. – Dz.U. z 2016 r. poz. 1070).

Układ opracowania odzwierciedla znaczenie, jakie poszczególne teksty mają – w mojej ocenie – dla doktryny i praktyki stosowania prawa karnego procesowego. Rozpoczyna je, kluczowy dla problematyki intertemporalnej na gruncie prawa karnego procesowego, tekst wyjaśniający istotę regulacji normujących postępowanie w razie zmiany prawa w toku trwającego procesu karnego. Znajdują się w nim odniesienia do dorobku polskiej procesualistyki karnej w tym zakresie, do sposobu rozumienia i znaczenia nadawanego tzw. przepisom wprowadzającym Kodeks postępowania karnego (PWKPK), a także wyjaśnienie i omówienie poszczególnych zasad i reguł intertemporalnych, stosowanych na gruncie polskiego prawa karnego procesowego. W tym opracowaniu wyłożone zostały podstawowe zagadnienia związane z prawem intertemporalnym w ogólności oraz podjęta została próba przeniesienia pewnych teoretycznych uzgodnień na grunt polskiego prawa karnego procesowego, wyrażająca się m.in. w formułowaniu, zarówno na potrzeby naukowego dyskursu, jak i dla praktyki orzeczniczej, podstawowych pojęć służących poprawnemu rozumieniu oraz opisywaniu problemów

i rozstrzygnięć intertemporalnych. Ze względu na porządkujące znaczenie tego tekstu, w dalszych opracowaniach zamieszczonych w tym zbiorze czytelnik odnaleźć może odwołania i nawiązania do poszczególnych zagadnień w nim analizowanych.

Pozostałe prace dobrane zostały według kryterium tematycznego. Stanowią one prezentację określonych kwestii, znaczących dla zrozumienia i stosowania regulacji międzyczasowych na gruncie prawa karnego procesowego.

Pierwszy tekst z tej części opracowania stanowi próbę wyjaśnienia sposobu tworzenia (w procesie legislacyjnym) i odtworzenia (w procesie wykładni prawa) zasad i reguł intertemporalnych. Rozważania (podobnie jak i w pozostałych pracach) prowadzone są na tle przepisów ustawy nowelizacyjnej KPK z 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1247 ze zm.), a przedmiotem analizy są niektóre z zawartych w niej przepisów. Zauważyć należy, że ustawa ta po raz pierwszy zawierała tak obszerną i w miarę wyczerpującą regulację intertemporalną. Stanowiło to również dodatkowy impuls do pogłębionych studiów i refleksji nie tylko natury teoretycznoprawnej. Praktyczne aspekty, wyrażające się w próbie przybliżenia i wyjaśnienia czytelnikom skomplikowanych zagadnień z zakresu intertemporalistyki, znaleźć można w kolejnych opracowaniach. Zostały one poświęcone przybliżeniu konkretnych reguł intertemporalnych (reguła stadiów procesowych, reguła skuteczności czynności procesowych), a także istotnym (z punktu widzenia oceny nowych regulacji) zagadnieniom gwarancyjnym oraz adaptacyjnym. Dynamika zmian prawa karnego procesowego w latach 2015–2016 wymusza także pytanie o aksjologiczne uwarunkowania dokonywanych przez prawodawcę wyborów w zakresie zasad i reguł intertemporalnych, konieczne było zatem poświęcenie uwagi także tej istotnej kwestii. W ostatniej części książki zawarte zostało krótkie podsumowanie wyników badań przeprowadzonych w latach 2013–2016 nad problematyką intertemporalną w polskim prawie karnym procesowym, przybierające postać syntetycznych tez końcowych.

Teksty zawarte w niniejszym zbiorze były w większości już wcześniej publikowane w postaci rozproszonej przez różnych Wydawców. Realizując prawa twórcy do publikacji zbiorowej własnych utworów poświęconych jednej tematyce, przedstawiam niniejsze opracowanie, żywiąc nadzieję, że studia nad problematyką intertemporalną w polskim prawie karnym procesowym, mające na gruncie tej dziedziny prawa charakter unikatowy, zostaną w ten sposób zaprezentowane w przystępny sposób, pozwalający na podjęcie dyskusji naukowej na gruncie teoretycznym i dogmatycznym, nie tracąc przy tym istotnego waloru poznawczego dla praktyków wymiaru sprawiedliwości, którzy ostatecznie w swej codziennej działalności zawodowej zmuszeni są rozumieć i stosować konkretne regulacje o charakterze intertemporalnym. Doświadczenie, wsparte pogłębioną analizą orzecznictwa sądowego, wskazuje, że nie jest to zadanie łatwe.

Hanna Paluszkiewicz

Poznań, 21.7.2016 r.